

2019-07-04
M2019/01427/Ke

Miljödepartementet

Naturvårdsverket
Havs- och vattenmyndigheten
Länsstyrelserna
Sveriges geologiska undersökning
Statens geotekniska institut

Uppdrag om förbättrad kunskap för hantering av förorenade sediment

Regeringens beslut

Regeringen uppdrar åt Naturvårdsverket, Sveriges geologiska undersökning, Statens geotekniska institut, Havs- och vattenmyndigheten och länsstyrelserna att genomföra insatser för att förbättra kunskapen om förorenade sediment i sjöar och kustområden. Uppdraget innefattar bl.a. insatser för att få bättre kunskap om förorenade sedimentområdets utbredning, risken för spridning av miljögifter och olika åtgärdsalternativ. Uppdraget ska bidra till en kostnadseffektiv hantering av förorenade sediment.

Naturvårdsverket ska vara projektledare i uppdraget och samordna arbetet. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Miljödepartementet) senast den 5 januari 2022.

Skälen för regeringens beslut

Regeringen anser att det finns ett stort behov av att komma åt källor till utsläpp av miljögifter. Flera samhällsutmaningar och miljömål är beroende av tillräckligt rena sjö- och havsbottnar.

Sediment är en viktig del i det akvatiska ekosystemet eftersom de utgör habitat för bottenlevande växter och djur. Föroreningar som ansamlats i sediment är ett hot mot vattenmiljön och de organismer som lever där. Många industrier i Sverige har legat eller ligger vid vatten, vilket gör att det på ett stort antal platser finns sediment med förhöjda halter av miljögifter. Miljögifter i sediment kan spridas till omgivande vattenmiljö och även vidare upp i näringskedjan vilket utgör ett hot mot både människors hälsa och

miljön. Dessutom kan de genom fysiska störningar spridas till omkringliggande vattenmiljöer och transporteras långt via vattnet. Även förändringar i klimatet som ökad nederbörd och översvämning kan bidra till att föroreningar sprids genom ras, skred och erosion genom försämrade markstabilitet.

När det gäller förorenade områden på land finns sedan många år ett väl-etablerat arbetssätt för att inventera, undersöka och efterbehandla de områden som innebär störst risker för miljön och människors hälsa. Arbetet med förorenade sediment ligger jämförelsevis långt efter. Överblicken över den nationella situationen är sämre, färre undersöknings- och åtgärdsinsatser utförs och det finns färre vägledningar. Det behövs därför ytterligare arbete och kunskap för att kunna hantera de förorenade sedimentområden som utgör störst risk för miljön och människors hälsa.

Miljöproblemen med förorenade sediment påverkas dels av pågående utsläpp, dels av historiska utsläpp. Kunskapen om vilka områden som är förorenade kan också ge bättre förutsättningar för att tillämpa miljöbalken så att verksamhetsutövaren står för saneringen. Det är viktigt att värna om principen om att förorenaren ska betala.

Regeringen beslutade i budgetpropositionen för 2018 om särskilda medel för problemen med förorenade sediment. Regeringen anser att vissa kända förorenade sedimentområden behöver utredas och åtgärdas redan nu, och har därför avsatt särskilda medel för åtgärder fr.om. 2018–2020. Det innebär att det finns medel för att undersöka och åtgärda prioriterade kända sedimentområden under pågående arbete med att ta fram ett förbättrat kunskapsunderlag.

Förorenade sediment har de senaste åren fått mer fokus och flera myndigheter har påbörjat arbete och samverkan i frågan. Myndigheterna bakom rapporten *Fördjupad utvärdering av miljömålen 2019* (Naturvårdsverket 6865) föreslår gemensamt att regeringen bör ge Naturvårdsverket, Sveriges geologiska undersökning, Statens geotekniska institut, Havs- och vattenmyndigheten och länsstyrelserna i uppdrag att förbättra kunskapen för hantering av förorenade sediment och tilldela myndigheterna medel för detta arbete. Regeringen instämmer i att det behövs en stark samverkan mellan berörda myndigheter att kunna lösa de problem som förorenade sediment utgör.

Regeringen beslutade i vårändringsbudgeten för 2019 om ytterligare 40 miljoner kronor till anslaget 1:4 *sanering och återställning av förorenade områden* för hantering av miljöfarliga vrak och arbete med förorenade sediment. I ändringsbrev för Naturvårdsverket som beslutades 27 juni 2019 tilldelades anslaget 1:4 *Sanering och återställning av förorenade områden* ap. 1 som disponeras av Naturvårdsverket 20 miljoner kronor för förstärkt arbete med förorenade sediment.

Närmare om uppdraget

Naturvårdsverket ska tillsammans med Sveriges geologiska undersökning, Statens geotekniska institut, Havs- och vattenmyndigheten och länsstyrelserna samt vid behov med andra berörda myndigheter:

- sammanställa befintliga data avseende förorenade sediment samt sammanställa och utvärdera erfarenheter från tidigare efterbehandlingsprojekt både i Sverige och utomlands,
- kartlägga utbredningen av förorenade sedimentområden för en nationell överblick,
- utveckla en nationell prioriteringsmetodik för vilka sedimentområden som ska undersökas och genomföra kompletterande undersökningar,
- utveckla vägledningar för inventering och bedömning av hälso- och miljörisker vid förorenade sedimentområden t.ex. för vilka bedömningsgrunder, riktvärden och metoder som bör användas,
- skapa en nationell kunskapsplattform och möjliggöra för expertstöd för förorenade sediment för att säkerställa erfarenhetsåterföring,
- genomföra pilotprojekt där olika metoder testas och utvärderas för att kunna ta fram situationsanpassade metoder för förorenade sediment.

Uppdraget ska genomföras med utgångspunkt i *Naturvårdsverkets rapport 6864 Förslag till regeringen från myndigheter i samverkan*. Uppdraget ska vid behov utföras med hjälp av andra berörda myndigheter.

Uppdraget ska bidra till en ökad samverkan mellan berörda myndigheter och stärka arbetet med förorenade sediment. Genomförandet av uppdraget ska möjliggöra för Naturvårdsverket att tillsammans med berörda myndigheter därefter kunna ta fram en långsiktig nationell prioriteringsplan för att genomföra kostnadseffektiva saneringsåtgärder av de förorenade sediment som utgör störst risk för miljön och människors hälsa.

Myndigheternas kostnader för att genomföra uppdraget ska belasta anslag 1:4 *Sanering och återställning av förorenade områden* ap. 1, utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård. Myndigheterna får använda 5 miljoner kronor 2019 för detta ändamål. Myndigheterna får rekvirera medel från anslaget. Regeringen beräknar därefter att avsätta högst totalt 60 miljoner kronor under 2020–2021 för myndigheternas genomförande av uppdraget, för en bättre kunskap och hantering av förorenade sediment i Sverige.

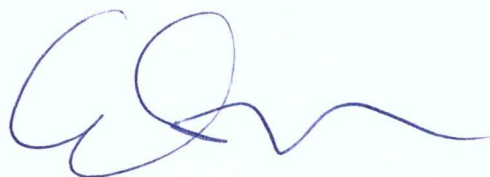
Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Miljödepartementet) senast den 5 januari 2022. Redovisningen ska lämnas in av Naturvårdsverket.

Redovisningen ska också analysera behovet av fortsatta åtgärder efter 2021 för en kostnadseffektiv hantering av förorenade sediment.

På regeringens vägnar

Isabella Lövin

Emelie Sjögren